

Handläggare
Magdalena Möne
08-508 26 247**Till**
Trafiknämnden
2021-10-21

Ormängstorget och stråket mot Hässelby torg, en del av Grönare Stockholm. Slutredovisning

Förslag till beslut

1. Trafiknämnden godkänner slutredovisning av projekt Ormängstorget och stråket mot Hässelby torg.

Gunilla Glantz
FörvaltningschefBengt Stenberg
AvdelningschefElisabeth Rosenquist
Enhetschef

Sammanfattning

I april 2018 fattade trafiknämnden, beslut om genomförande med beräknad investeringsutgift om 17,5 mnkr och investeringsinkomst om 5,5 mnkr.

Ytorna är färdigställda till en utgift av 19,0 mnkr varav 11,4 mnkr utgör medel från Grönare Stockholm och 7,6 mnkr utgör investeringsbidrag från Boverket, bidrag från Statenskonstråd och nätkabeldragning. Det gav en nettoutgift på 11,4 mnkr att jämföra med genomförandebeslutets budget med en investeringsutgift på 17,5 mnkr samt ett investeringsbidrag på 5,5 mnkr som hade gett en nettokostnad på 12 mnkr.

Målet med upprustningen av Ormängstorget och stråket mellan Ormängstorget och Hässelby torg var att skapa ett uterum för alla åldrar med en variation av aktiviteter. Insatserna skulle också

leda till ökad trygghet och attraktivitet, utvecklade ekosystemtjänster och förbättrat omhändertagande av dagvatten.

Resultat har blivit flera nya mötesplatser på Ormängstorget och i parkstråket där olika åldrar kan aktivera sig eller hitta plats för vila. Gestaltning, möblering och planteringar har gjort att fler vistas på torget och i stråket. Dagvatten leds till planteringar med biokolsinblandning vilket gör att växterna får bättre förutsättningar att utvecklas på ett tillfredsställande sätt och mindre vatten leds iväg utan rening till slutrecipienten.

Ormängstorget och parkstråket är idag tryggare och trevligare mötesplatser med mer blomning och grönska. Målet med upprustningen av torget och parkstråket har i stort kunnat uppfyllas i projektet.

Kontoret föreslår att trafiknämnden godkänner slutredovisning för Ormängstorget och stråket mot Hässelby torg, en del av Grönare Stockholm.

Bakgrund

Kommunfullmäktige antog i februari 2017 Grönare Stockholm, riktlinjer för planering, genomförande och förvaltning av stadens parker och naturområden (utl. 2017:30, dnr 171-1292/2016). I kommunfullmäktiges budget 2017 tillfördes också trafiknämndens investeringsbudget 300 mnkr under åren 2017-2019, för att utveckla stadens grönstruktur med avseende på sociala värden, vistelsevärden och ekosystemtjänster, i de sju stadsdelar som utpekats som särskilt prioriterade.

Riktlinjerna syftar till att generellt stärka stadens gröna kvaliteter i alla stadsdelar samtidigt som trafiknämnden ges ett större stadsövergripande samordningsansvar. En förvaltningsövergripande strategisk samordningsgrupp inrättades också under ledning av stadsträdgårdsmästaren.

Arbetet med att investera de 300 mnkr som tilldelades trafikkontoret delades upp i tre olika etapper där totalt 32 olika projekt ingår, alla finansierade via Grönare Stockholm. De första projekten påbörjades 2017 och samtliga kommer att vara avslutade senast 2022.

Vid sammanträde 2017-03-22 beslutade trafiknämnden om inriktningsbeslut för Ormängstorget och stråket mot Hässelby

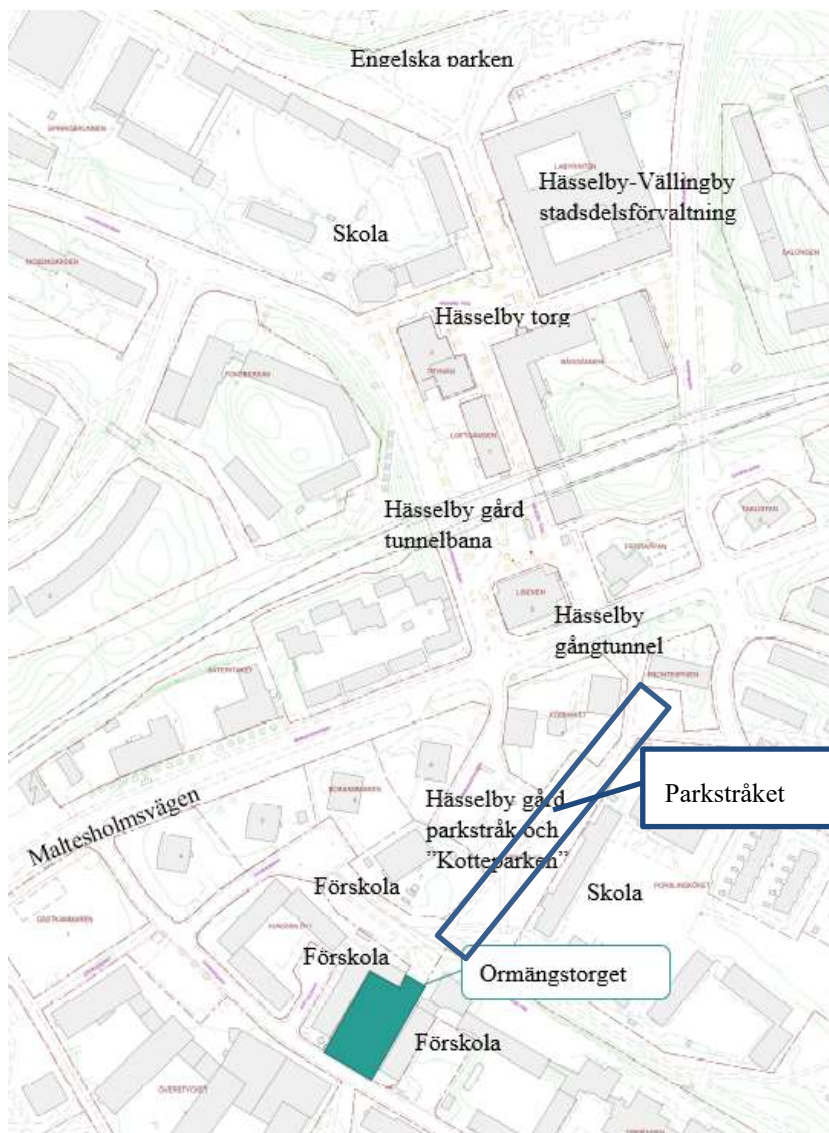
torg. I beslutet beräknades utgiften för projektet till 6,0 mnkr för att göra ytorna attraktiva, gröna och tillgängliga. I samma ärende togs också genomförandebeslut för Hässelby torg där investeringsutgiften beräknades till 5,0 mnkr.

Vi trafiknämnden 2017-11-23 togs ett inriktningsbeslut som kompletterade den tidigare medelstildelningen. I detta beslut fördelades ytterligare 12,0 mnkr av Grönare Stockholm-medel för att möjliggöra en utökning av projektet. Dessa medel fördelades därefter med 6 mnkr vardera på projektet Ormängstorget och stråket och projektet Hässelby torg.

Utöver stadens egna investeringsmedel har nämnden beviljats investeringsbidrag från Boverket om 11,0 mnkr. Även dessa medel delas lika mellan projektet Ormängstorget och stråket, och projektet Hässelby torg. Sammanfattningsvis omfattar projektet Ormängstorget och stråket en investeringsutgift om 17,5 mnkr.

I april 2018 fattade trafiknämnden, beslut om genomförande med beräknad investeringsutgift om 17,5 mnkr och investeringsinkomst om 5,5 mnkr.

Målet med upprustningen av Ormängstorget och stråket mellan Ormängstorget och Hässelby torg var att skapa ett uterum för alla åldrar med en variation av aktiviteter. Insatserna skulle också leda till ökad trygghet och attraktivitet, utvecklade ekosystemtjänster och förbättrat omhändertagande av dagvatten.

Figur 1. Översikt över berörd del av Hasselby gård. På bilden är Ormängstorget markerat med grönt och Parkstråket mellan Ormängstorget och Hasselby gård markerat med blått. Centralt syns Hasselby torg.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom trafikkontoret.

Resultat

Resultat har blivit flera nya mötesplatser på Ormängstorget och i parkstråket där olika åldrar kan aktivera sig eller hitta plats för vila. Gestaltning, möblering och planteringar har gjort att fler vistas på torget och i stråket. Dagvatten leds till planteringar med biokolsinblandning vilket gör att växterna får bättre förutsättningar att utvecklas på ett tillfredsställande sätt och mindre vatten leds iväg utan rening till slutrecipienten.

Genomförd lösning

På torget har befintliga träd växtbäddsrenoverats för bättre gasutbyte för träden och för bättre infiltration av vatten. Lutningen på kringliggande hårdgjorda ytor har justerats så att regnvatten leds till växtbäddarna. Nya planteringsytor har planerats för att både skapa en trivsammare rumslighet på torget och ta hand om regnvatten. Ny belysning skapar ett trevligare stadsrum även dygnets mörka timmar. Nya cykelställ har placerats ut. Trafiksäkerheten har förbättrats främst genom en möblering av den centrala delen av torgrummet.

Figur 2. Före ombyggnation: Ormängstorget med blåklassade Familjehotellet i bakgrunden. Slitna murar och planteringar.

Figur 3. Före ombyggnation: Ormängstorget stora smågatstensyta. Den stora rödeken i förgrunden.

Figur 4. Efter ombyggnation: Nyplanterat på Ormängstorget. Den stora smågatstensytan har fått planteringar, ny belysning och nya sittplatser. Regn som faller på torget rinner in i planteringsbäddarna direkt eller via brunnar.

I stråket mellan Ormängstorget och Hässelby torg har en ny lekplats anlagts med gungor, sandlek och lekskulpturer. Nya sittplatser har tillkommit på flera platser längs stråket. Det går att slå sig ner ensam eller i mindre grupper. Statens konstråds konstprojekt "Konst händer" av Nasim Aghili och Björn Karlsson har fått sin plats centralt i stråket. Konstverket spelar varje dag upp en dikt och ger i sin utformning en röst åt dagens generation i Hässelby.

Ny belysning ökar den upplevda tryggheten i stråket och bidrar till rumsligheten kring de nya platserna längs stråket dygnets mörka timmar.

Bättre trafiksäkerhet har uppnåtts genom att genomfarten till närliggande fastighet genom parken stoppades och genom att den tidigare raka gång- och cykelvägen dragits om.

Figur 5. Före ombyggnation: Parkstråket med högt buskage, slitna gräs- och asfaltsytor

Figur 6. Före ombyggnation: Parkstråket med slitna gräsytor. I bakgrunden Loviselundsskolans baksida.

Figur 7. Före ombyggnation: Parkstråket med nedgången perennnya. Staketet var tänkt att hindra spring över planteringsyta och Olle Lindqvists väg. Fotot är taget mot Hässelby centrum.

Figur 8. Efter ombyggnation: Den nya lekplatsen i parkstråket.

Figur 9. Efter ombyggnation: Lekplatsen med "Kottedjur" av Krister Sundström.

Figur 10. Efter ombyggnation: Den centrala delen av parkstråket. En ny lekplats och mötesplats. Fotot taget i riktning mot Hässelby torg.

Figur 11. Efter ombyggnation: Den centrala delen av parkstråket. En ny lekplats och mötesplats. Fotot taget i riktning mot Ormängstorget.

Figur 12. Efter ombyggnation: Nya sittplatser i parkstråket.

Figur 13. Efter ombyggnation: Parkstråket. Nya planteringar, och sittplatser. I bakgrunden ans gångtunneln som leder till Hässelby torg.

Måluppfyllelse

Ormängstorget och parkstråket är idag tryggare och trevligare mötesplatser med mer blomning och grönska. Målet med upprustningen av torget och parkstråket har i stort kunnat uppfyllas i projektet.

Krav på tillgänglighet har tillgodosetts inom de ytor som har åtgärdats med utgångspunkt från synpunkter framkomna i dialog med funktionshinderrådet och stadens direktiv för tillgänglighet och ledstråk.

Projektets genomförande och tidplan

Projektet har i stort följt planerad tidplan.

Dialog och projektering påbörjades 2017. Det framtagna underlaget gjorde att arbetena kunde påbörjas redan under hösten 2018 med trafikkontorets ramavtalade entreprenörer. Torg och parkstråk kunde börja användas sen höst 2020. Våren 2022 kommer planteringarna att överlämnas till stadsdelens drift.

För parkstråket kom tidplanen och ekonomin att påverkas av en annan entreprenad. Den skulle ha genomförts innan parkstråkets byggstart men kom att bli försenad vilket genererade en fördröjning (minskad tilldelning av Boverksmedel) och försening av parkstråkets genomförande.

Vikten av återkommande och gemensamma möten med parallella entreprenader även innan byggstart blev tydlig. Det är extra viktigt då aktuell aktörs genomförandeprocess skiljer sig från trafikkontorets. Denna lärdom togs med till Hässelby torg upprustningen vilket ledde till en bättre process i det projektet.

Ett av målen med var att ta bort biltrafiken av bilar från Ormängstorget och skapa en grön lugn plats för närboende. Utvärderingen som gjorts visar att ytterligare kraftigare åtgärder hade krävts för att nå målet fullt ut.

Bland annat av den anledningen görs under 2021 ytterligare mindre åtgärder och kompletteringar på torget. Dessa åtgärder finansieras med trygghetsmedel. Bland annat sätts pollare upp i entrén till torget från Ormängsgatan då en del av trafiken på torget tror kunna kopplas till droghandel. Torget kompletteras också med betongekollon som också fungerar som trafik hinder.

Levande Stockholm möblerade sommaren 2018 upp Ormängstorget. Då testet föll väl ut gick vi vidare med planeringen av en centralt möblerad yta.

Då mindre förseningar även uppstod på Ormängstorget och torget längre än väntat stod utan planteringar gjordes det sommarblomsplanteringar på torget. Leverantören av soffor kunde under perioden som deras möbler var försenades erbjuda lånesoffor till torget. På så vis kunde torget börja användas redan innan det var helt klart.

Gångtunneln rustas som en del av Hässelby torg i stället för som en del av parkstråket. En bättre analys av vilka åtgärder som var nödvändiga har kunnat göras genom att den delen fick en annan tidplan. Tunneln får ny markbeläggning, bättre belysning och Hässelbys historia och tunnelkonsten i Stockholm lyfts fram i en utställning på en av tunnelväggarna.

Figur 14. Före ombyggnation: Möblering på torget testades inom projektet Levande Stockholm sommaren 2018.

Intressenthantering och kommunikation

I Hässelby genomfördes 2016 en omfattande dialog av stadsdelsförvaltningen och därför önskade sig inte stadsdelen ytterligare dialog inför detta projekt. Hänsyn togs till en s.k. ”dialogtrötthet” i stadsdelen. Det viktigaste var att visa på verkliga åtgärder. Programmet för projektet togs fram med

utgångspunkt från tidigare genomförd dialog och inkomna synpunkter vid ett informationstillfälle. Programmet presenterades på biblioteket i Hässelby i ett tidigt skede. Projektgruppen har deltagit i stadens och stadsdelens funktionshinderråd. Presentationer av projektet har gjorts vid flera tillfällen för fastighetsägargruppen och för platssamverkansgruppen.

Kontinuerlig dialog har hållits med fastighetsägare om reglering av trafik har genomförts. En presentation av planerna genomfördes för boende i familjehotellet innan byggstart då deras infart till fastigheten påverkades. SISAB planerar med stöd av trafikkontorets utredning att bygga om en del av sin skolgård som idag används som parkering då parkeringen visats sig generera biltrafik genom parken. Inlastning via torget och via parkstråket har utretts i programskedet. Dialogen med boende hade kunnat vara mer omfattande och tidigare i projektet med avseende på trafikproblematiken. I övrigt har intressehanteringen och kommunikationen fungerat tillfredsställande.

Ekonomi

Ormängstorget och parkstråket	Beslutat belopp (mnkr)	Utfall (mnkr)	Avvikelse (mnkr)
Utgifter			
Utredning och projektering	1,1	3,2	2,1
Byggansvarigkostnader inkl. byggledning och risk		1,6	1,6
Entreprenad	16,4	14,2	-2,2
Index			
Summa utgifter	17,5	19,0	1,5
Inkomster	-5,5	-7,6	-2,1
Summa inkomster	-5,5	-7,6	-2,1
Netto	12,0	11,4	-0,6

Utgiften för utredning och projektering avviker från genomförandebeslutet. Anledningen var byte av projektör efter programskedet. Bytet som berodde på upphandlingstekniska skäl

med bland annat en överklagad ramavtalsupphandling gjorde att ett omtag blev nödvändigt.

Byggansvarigkostnader var inbakat i entreprenaden i genomförandebeslutet. Vi har antagit 1,6 som är linje med utfallet.

Ytorna är färdigställda till en utgift av 19,0 mnkr varav 11,4 mnkr utgör medel från Grönare Stockholm och 7,6 mnkr utgör investeringsbidrag från Boverket, bidrag från Statens konstråd och nätkabeldragning. Det gav en nettoutgift på 11,4 mnkr att jämföra med genomförandebeslutets budget med en investeringsutgift på 17,5 mnkr samt ett investeringsbidrag på 5,5 mnkr som hade gett en nettoutgift på 12 mnkr.

Entreprenaden blev billigare än väntat. Då ramavtalsentreprenör kunde användas fick staden ett bättre pris än vad som var väntat vid en upphandling. En genomarbetad projektering gav även färre oförutsedda utgifter.

Risk/Osäkerhet

I genomförandebeslutet togs entreprenörens byggtakt upp som en risk. Mycket arbete lades i projektet ner på att upprätthålla ett normalt önskat byggtempo. Till viss del kom ändå projektet att försenas till följd av entreprenörens byggtakt. Det ledde till lägre tilldelning av boverksmedel. Å andra sidan blev priset för entreprenaden lägre än väntat.

Vid utvärdering av entreprenör bör kontoret framledes värdera tidhållning högre.

Slut